

7. ÓRA

FELSZÓLÍTÁS, TILTÁS

Felszólítás

- az **egyes szám második személy megegyezik az igetővel**. Ezt legkönnyebben úgy kapjuk meg, hogy egyes szám első személybe rakjuk az igét, majd levágjuk róla az *-n* személyragot, pl. *sanoa* ‘mond’ > *sano-n* > *sano!*; *syödä* ‘eszik’ > *syö-n* > *syö!*; *mennä* ‘megy’ > *mene-n* > *mene!*, *pelata* ‘játszik’ > *pela-a-n* > *pela!*; *valita* ‘választ’ > *valitse-n* > *valitse!*
- fokváltakozásos igéknél van fokváltakozás! Pl. *kirjoittaa* ‘ír’ > *kirjoita-n* > *kirjoita!*; *antaa* ‘ad’ > *anna-n* > *anna*; *lukea* ‘olvas’ > *lue-n* > *lue!*

- **többes szám második személyben -kaa/-kää** toldalékot használunk.

- itt nincs fokváltakozás! Pl. *kertoa* ‘mesél’ > *kertokaa!*; *antaa* ‘ad’ > *antakaa!*; *lukea* ‘olvas’ > *lukekaa!*

A többes szám 2. személyű felszólító módú alakok képzése:

- 1. igecsoport: levágjuk az *-a/-ä* képzőt: *sanoa* ‘mond’ > *sanokaa!*
- 2. igecsoport: levágjuk a *-da/-dä* képzőt: *syödä* ‘eszik’ > *syökää!*, *juoda* ‘iszik’ > *juokaa!*
- 3. igecsoport: levágjuk a *-la/-lä*, *-na/-nä*, *-ra/-rä*, *-ta/-tä* képzőket, majd a csonka tőhöz hozzáadjuk a *-kaa/-kää* toldalékot, pl. *mennä* ‘megy’ > *menkää!*, *tulla* ‘jön’ > *tulkaa!*
- a 4. 5. a 6. igecsoport esetén levágjuk az *-a/-ä* képzőt, majd hozzáadjuk a toldalékot, pl. *pelata* ‘játszik’ > *pelatkaa!*; *herätä* ‘felébred’ > *herätkää!*, *valita* ‘választ’ > *valitkaa!*

Tiltás

- itt az *ei* helyett az *älä/älkää* alakokat használjuk
- **egyes szám második személyben: *älä* + igető**, vagyis marad az igető, amely előtt az *älä* áll, pl. *älä sano!*; *älä anna!*; *älä mene!*
- **többes szám második személyben: *älkää* + igető + *-ko/-kö***, azaz az igét ugyanúgy képezzük, mint a *-kaa/-kää* esetében, csak ehelyett egy *-ko/-kö* elemet kap, pl. *älkää sanoko!*, *älkää syökö!*, *älkää menkö!*, *älkää pelatkaa!*

ESSIVUS

– **ragja: -na/-nä**

- a rag genitívuszi tőhöz kapcsolódik, tehát figyelni kell a tőtípusokra, pl. *kieli* ‘nyelv’ > *kielenä*, *kaunis* ‘szép’ > *kauniina*
- ebben az esetben **nincs fokváltakozás**, pl. *poika* ‘fiú’ > *poikana*, *tyttö* ‘lány’ > *tyttönä*
- kivételek: *vuosi* ‘év’ > *vuonna*, *täysi* ‘tele’ > *täynnä*

Funkciói:

- **állapothatározó**, vagyis azt fejezi, hogy valami/valaki **valamiként/valakiként van jelen** (hogyan? kérdésre felel), pl. *toimia opettajana* ‘tanárként dolgozik’, *olla lehtorina* ‘lektorként dolgozik’, *vieraana* ‘vendégként’, *turistina* ‘turistaként’, *lapsena* ‘gyerekként’
- **időhatározó**:
 - napnevekben (mikor? kérdésre felel): *maanantaina* ‘hétfőn’, *tiistaina* ‘kedden’
 - ünnepek neveiben (mikor? kérdésre felel): *jouluna* ‘karácsonykor’, *pääsiäisenä* ‘húsvétkor’
 - az év megnevezésében: *vuonna 2013* ‘2013-ban’
 - évszakok, napszakok nevében, ha kiemelő jelzővel állnak, pl. *viime talvena* ‘múlt télen’, *ensi syksynä* ‘jövő ősszel’, *tänä aamuna* ‘ma reggel’

Évszakok, hónapok, napok

talvi	tél	talvella	télen
kevät	tavas	keväällä	tavassal
kesä	nyár	kesällä	nyáron
syksy	ősz	syksyllä	ősszel
tammikuu	január	tammikuussa	januárban
helmikuu	február	helmikuussa	februárban
maaliskuu	március	maalikuussa	márciusban
huhtikuu	április	huhtikuussa	áprilisban
toukokuu	május	toukokuussa	májusban
kesäkuu	június	kesäkuussa	júniusban
heinäkuu	július	heinäkuussa	júliusban
elokuu	augusztus	elokuussa	augusztusban
syyskuu	szeptember	syyskuussa	szeptemberben
lokakuu	október	lokakuussa	októberben
marraskuu	november	marraskuussa	novemberben
joulukuu	december	joulukuussa	decemberben

maanantai	hétfő	maanantaina	hétfőn
tiistai	kedd	tiistaina	kedden
keskiviikko	szerda	keskiviikkona	szerdán
torstai	csütörtök	torstaina	csütörtökön
perjantai	péntek	perjantaina	pénteken
lauantai	szombat	lauantaina	szombaton
sunnuntai	vasárnap	sunnuntaina	vasárnap

Feladatok

1. Egészítsd ki a táblázatot!

	Felszólítás		Tiltás	
	Sg. 2.	Pl. 2.	Sg. 2.	Pl. 2.
puhua				
muistaa				
matkustaa				
kertoa*				
lukea*				
kirjoittaa*				
ymmärtää*				
antaa*				
nukkua*				
ottaa*				
odottaa*				
syödä				
juoda				
jääda				
mennä				
tulla				
nousta				
pestä				
pelata				
pelätä				
herätä				
valita				
mainita				

2. Tedd a szavakat essivusba!

kirkko	_____	lyhyt	_____
poika	_____	väsinyt	_____
äiti	_____	vieras	_____
mies	_____	rakennus	_____
uusi	_____	tyttö	_____
vuosi	_____	lapsi	_____
pimeä	_____	sairas	_____
kaunis	_____	kaupunki	_____

3. Egészítsd ki a mondatokat!

..... (viime kesä) olimme lomalla Egyptissä.

..... (lapsi) peläsit pimeystä.

Hän on (lääkäri) Kuopiossa.

Mikko pitää Unkaria (kaunis).

..... (nuori) ajattelin, että haluaisin asua tässä kaupungissa.

Pidän teitä erittäin (kiva) ja (ahkera opiskelija).

Hän toimii (opettaja) peruskoulussa.

Minna tuli koulusta niin (iloisena.)

Szószedet

muistaa	emlékszik v. mire	valita	választ
kertoa	mesél v. mit	mainita	említ
ymmärtää	ért	pimeys	sötétség
kirjoittaa	ír	pitää + part. + ess.	tart vmit. vmilyenek
antaa	ad	ajatella	gondol
ottaa	vesz	erittäin	különösen
odottaa	vár	kiva	jó, klassz
nousta	felkel	ahkera	szorgalmas
pestä	most	toimia	működik, dolgozik
pelätä	fél	iloinen	boldog
herätä	felébred		